

KERKELUK LEVEN

ZELFSTANDIG OPTREDEN IN DE POLITIEK?

I.

Reeds eenigen tijd houdt men onder ons zich bezig met de vraag, of niet de kerkelijke reformatie, waartoe wij gekomen zijn, nadat een misdadig drijven ons had weg-gewerkt uit de kerkelijke ambtsbediening en samenleving, de bittere noodzaak meebrengt, dat we ons als vrijgemaakten zelfstandig organiseren, ook in de politiek.

De vraag wordt door meer dan één alzóó geredigeerd: moeten we komen tot een eigen partij? En, omdat de toestanden in Nederland er toe geleid hadden, dat het overgrote meerendeel van ons allen behoorde tot de anti-revolutionnaire partij, daarom wordt de vraag automatisch ook zóó geformuleerd: moeten we breken met de A.R. Partij? Die daarvoor, d.w.z. vóór dat breken zijn, zullen niet bij een bestaande andere partij zich willen aansluiten, en dus een nieuwe partij willen formeeren.

Ook ons blad heeft zijn kolommen opgesteld voor artikelen die deze zaak aan de orde stelden. Men kan nog uit ditzelfde nummer zien, dat dezelfde instantie, die reeds eerder het thema aanpakte, nóg ermee bezig is. Mening plaatst zich naast meening, soms ook wel er tegen over. En nu onlangs een van vele handteekeningen voorziet brief me bereikte, met de vraag, ook zelf het vraagpunt te behandelen, wil ik een toch al voorgenomen artikelen-reeksje wel bespoedigen.

Een eerste opmerking zou deze zijn: precies even misdadig en noodlottig als het zeggen: „ik blijf „IN ELK GEVAL“ bij mijn kerkelijk instituut“, is ook het andere: „ik blijf IN IEDER GEVAL bij mijn politieke partij“.

Er zijn er, die „tot elken prijs“ blijven bij hun kerkelijk instituut; waarmee ze dan bedoelen: de samenleving die hun in al haar evoluties of resoluties a priori welkom is, hetzij dat de oude is, of ook slechts hun toe-schijnt de oude te wezen. Dat ze zich daarin vergissen kunnen, behoeft hier geen betoog: wij meenen, dat de Hervormde kerk na 1816 niet meer was wat ze vóórdien geweest is, en dat „De Gereformeerde Kerken“ sedert 1944 niet meer zijn wat zich door de synodes-Berkouwer of -Duursema laat representeren. Maar dat men zich in dezen vergist, en op zijn vergissingen heele theorieën en praktijken (b.v. van „evenredige vertegenwoordiging“ in verenigingen, besturen, etc.) bouwt, dat maakt de zaak maar des te erger, en is reden te meer, om na te gaan, welke gevaren er verbonden zijn aan de leuze: ik blijf in elk geval bij „mijn“ kerk.

Theoretisch is die leuze geoordeeld: ze is niet kerkelijk, maar kerkistisch.

En derhalve — dat sommetje gaat altijd op — derhalve blijft elke op grond van die leuze opgezette praktijk ook groote schade aan.

Dat het „in elk geval“ blijven bij zijn eenmaal gekende of voor „bekend“ aangeziene verbanden theoretisch geoordeeld is, valt in het oog. „In elk geval“ ergens willen zijn, is goddeloos. Het is opzetting van de wet; het is een blinde belofte van samengaan ook met onbekeerden, en van aanvaarding van alles en nog wat, dat maar komen kan van het „in elk geval“ door den belover aanvaarde gezelschap, ook al zou het bevelen van de wet Gods af te gaan, of die op eenzelfde lijn te plaatsen als waarop ook andere „geboden“ staan. Wie „in elk geval“, en „tot elken prijs“ ergens „blijven“ wil, die maakt zich daar een misschien wel zeer variabelen afgod. Alleen tot God mag men zeggen: „in elk geval“.

We behoeven er verder geen woord aan te verspillen. De synodocratische kerken b.v. gaan sinds 1944 laboreeren aan de vrienden, die haar officiële grondslagen dagelijks verraden al verloochenen ze haar volkstümlich gewonnen naam nimmer en tot geen enkelen prijs. Met de Hervormde kerk is het net zoo gegaan. Toen de oproep tot reformatie kwam, en de kerk alleen maar dwaas-gemeene of ongeestelijk-diplomatieke „vonnissen“ daartegenover wist te plaatsen, zei de overgrote meerderheid: wij blijven bij „de kerk“. Ze sanctioneerden haar onrecht, haar ongeestelijkheid, haar zelfcontinuëering zonder gehoorzaamheidscontinuëering; en zogen de kerk..... léég. Niet leeg aan leden-op-papier, doch leeg aan bloed, en sap, en merg. 't Was een reuzen-kerk op papier. Maar vraag niet naar den invloed van die kerk op het volksleven. Met de synodocratische, die achteruitholt, zal het net zoo gaan, tenzij ze zich haastig bekeert, vergeving vraagt om wat ze bestond in en na 1944, en haar mes wederom in haar lichaam zet, ditmaal om uit te zuiveren de linkse partij: de barthiaantjes, wier barthianisme maar een deftigdoenerijje, maar wier loslating van de belijdenis een groote zonde in grove onwetendheid is, en voorts: de leden van de Partij van den Arbeid, die tot in zendingskringen toe aanwezig zijn; en de vele anderen, die van de confessie nauwelijks meer iets

zich aantrekken, al zullen ze met het grootste genoegen een auto da fè aanrichten, wanneer het een leerzinnetje betreft, dat een gebaten bestrijder van hun indifferentisme met de groepskoppigheid eener clan in conflict kan brengen. Deze kerkgroep wordt tot een afgod: in elk geval daar blijven! Haar „leiders“ troosten zich; wie echter dieper ziet, snuift doodslucht (gezicht en reuk ondersteunen elkaar).

Geen wonder, dat in de praktijk de hanteering van zulke leuzen schade brengt. Afgoderij is altijd een anti-sociaal bedrijf. Ze breekt en stoort. We noemen als voorbeeld het terrein der „samenwerking“ op „inter-kerkelijk“ (wat is dat precies?) terrein. Een politieke partij wil inter-kerkelijk zijn; ze moet dus van die kerk zooveel, van die andere zooveel mannetjes hebben. Zijn er toevallig in de ééne kerk veel bekwaamen, in de andere weinig, of misschien geen een? Niets aan te doen: mannen zijn noodig, en stemmen ook. Derhalve: een leidende positie scheppen ten behoeve van menschen die toch eigenlijk geen leiding geven kunnen. Gevolg: dictatuur van den knapste of handigste. Of: een schoolvereeniging, een bond, wil zich aan een bestuur helpen. Redeneering: zooveel uit die kerk, en uit die andere weer een ander getal: evenredige vertegenwoordiging. Best. Uit de Hervormde Kerk kiest men dan zooveel mannen. De „eer“ van de hervormde kerk is gered; de „eere“, die men den afgod bewijst, en waarvan Jahwe zoovaak gezegd heeft, dat Hij ze met geen enkelen afgod deelen wil. Maar — deze week las ik in de courant nog van zoo'n zielig geval — de man die gekozen werd omdat hij hervormd is, is allicht barthiaan. Dat wil zeggen: hij ondermijnt alle christelijke actie als zoodanig principieel. We krijgen dan het tragi-comisch verschijnsel, dat een christelijke organisatie zich door een dwingende „kerk“, die hysterisch staat te verkondigen, dat ze niet verkiest genegeerd te worden, ertoe laat verleiden, om uit die kerk dynamiet-leggers in haar bestuurskamer te slepen; de springstof wordt dan meteen gelegd, al komt de ontsteking van de lont pas later.

Zoals het altijd gaat, aldus ook ditmaal, van kwaad komt erger. Wie eenmaal als „principe van eerlijke rol-verdeeling“ aanvaard heeft, dat elke kerk een evenredig aantal mannen kiezen of aanwijzen of althans leveren mag, die schuift zijn eigen verantwoordelijkheid af op die kerk, of op de hem ontmoetende leden van die kerk. Komen de in zijn vereeniging opgenomen leden van een kerk als de hervormde met een barthiaanschen kandidaat voor den dag? Het is te begrijpen, omdat ZIJZELF geen censuur oefenen op het barthiaansche modernisme. Maar nu kan de anti-barthiaansche groep in de vereeniging jammeren zooveel ze wil; ze heeft toch zelf er aan meegewerkt, dat een barthiaan binnenkomt, d.w.z. de man van de vernielingstroepen. Dat deed ze, toen ze die dwaze kerkistische regeling goedkeurde. Ze heette inter-kerkelijk. Dat was een deftig woord. In werkelijkheid was er niets inter-kerkelijks. Er was alleen maar onverbloemd generaal kerkisme. De hervormde kerk weet zeer goed wat ze wil, niet als organisatie, maar wel als totaal van meerderheid en minderheid. Ze wil barthiaansch. Ze spanst zich voor den fatalen regeringswagen. Ze doet mee aan „de doorbraak“. Ze wil nog steeds revanche nemen op 1886; en al de haat-motieven die in dat jaar gewerkt hebben, komen bijeen in een, het kerkelijk stempel vertoonende reeks van dagorders voor intern gebruik der bovengrijvende partij.

Onze voorbeelden kozen we tot nu toe bij voorkeur op kerkelijk gebied. Maar precies even onverantwoord en funest als op kerkelijk terrein is de bestreden leus en de daaraan conforme praxis op politiek gebied.

Vóór alles de eenheid, — zoo luidt ook hier de leus. In elk geval blijven bij de A.R. partij.

Maar waarom?

Wij hebben tot iedereen gezegd: wees antirevolutionair. Maar dat beteekende: aanvaard die en die beginselen, en leef eruit. Zouden we nu de liefde van de beginselen af-trekken, om ze over te dragen op de dragers, of vaandel-dragers ervan, dan hadden we al de zwenking gemaakt van waarheid tot (misschien van de waarheid emancipeerende) waarheidspropagandisten. Van confessie tot confessoren. En we zouden dan op politiek terrein vallen in dezelfde fout, waarop men kerkelijk doodgeloopen is: al ijverende voor de groep van vertrouwde menschen, verzuimt men nauwkeurig te vragen of die menschen ook metterdaad de organisatie naar haar grondslag trouw gebleven zijn en haar normen de lere en de facto erkennen ook voor de partij zelf. Er kunnen gevallen zijn, waarin men zegt: kijk dan toch naar de statuten en naar den grondslag: die zijn toch zuiver? en wat wilt ge dan nog meer? Maar daarnaast kan het bestaan, dat een grondslag-op-papier wel goed gebleven is, en een program-van-actie op korten termijn wel aanvaardbaar. Terwijl toch de grondslag niet meer gehandhaafd wordt!

In zekeren zin staat het met de politieke (en andere) partijen als met de kerk. Hoe kunnen we een kerk werkelijk leeren kennen, en haar leven serieus op zijn eigen mérites waardeeren? Sommigen zelden: kijk naar haar belijdenisgeschiedenis: als die in orde zijn, dan is het met die kerk in orde; kent ge de symbolen, dan kent ge ook de kerk.

Anderen daarentegen voerden aan: dat gaat niet; om een kerk te kennen moet ge niet alleen haar officiële papieren hebben gelezen, maar ook weten: wat men er zingt? hoe men er preekt? met wie men vergadert? hoe men de officiële papieren al of niet metterdaad handhaaft? hoe het staat met het zedelijk leven? en met de mogelijkheid om, in geval van noodzaak, terug te grijpen maar de officiële belijdenissen en ook kerkenordening? We gelooven dat dit laatste gezichtspunt terecht wordt ingenomen. Maar dan geldt het ook voor politieke partijen. We vragen niet: wat zijn de grondslagen van de A.R. Partij; we vragen ook: blijft ze daaraan getrouw? en hoe staat het met het openbare leven van haar voor-gangers in zaken van principieelen aard? heeft het formalisme en de hoogmoed van de upper ten het beslissende woord, of is het een gemeenschap die leeft uit de beleden grondwaarheden? en vooral: als er iets niet deugt, is dan de mogelijkheid aanwezig voor teruggang naar de oude grondslagen en tot eerlijke handhaving daarvan?

Want als — we beslissen nog niets — als de A.R. Partij eens geïnfecteerd werd door barthianisme — hoe staat het met de studenten van de V. U.? — en als de groepshoogmoed van de upper ten eens net zoo olie-dom stond te glunderen met glazig oog naar de zedelijke misgripen van sommige kerkvorstjes-synode, en naar de daarop gevolgde Vrijmaking als in de negentiende eeuw de Regeering van Zijne Majesteit en de rapporten schrijvende burgemeesters en gezanten en attachés zaten te gluren, met een lodder-oog, naar de Afgescheidenen, wel, dan zouden ze even roekeloos en onoordeelkundig als hun voorgangers in die eeuw de beste kansen verspelen voor de waarachtige beleving van hun partij en de beleving van haar leden voor de beginselen. Ik hoor Colijn nog zeggen tegen den minister van Justitie, toen deze ter gelegenheid van de herdenking der Afscheiding met een lintje kwam aandragen: „een bewijs, dat de houding der regeering tegenover de Afgescheidenen sinds de vorige eeuw zich lichtelijk gewijzigd heeft“. Lichtelijk gewijzigd, — de diplomaten taal. Het zou wel eens kunnen zijn, dat een honderd jaar verlopen zijn, de houding van vele antirevolutionairen, die nu zich laten voorpraten, dat bij ons Kuiper en de waarheid niet meer veilig zijn, zich meer dan lichtelijk moet wijzigen..... als het te laat is. Hoe het zij: indien de A.R. Partij afglijdt — wat velen beweren — dan is temeer daarom de leus fout en nadeelig: in elk geval daarbij blijven.

Dit stellen we voorop.

Maar aanstands komt er iets anders naast staan.

En dat bewaren we voor volgende week.

K. S.

LANDELIJK CONGRES VAN GEREFORMEERDEN (VRIJGEMAAKT) TOT BEZINNING OP HUN HOUDING TEN OPZICHTE VAN DE A.R. PARTIJ.

In „De Reformatie“ van 15 Maart j.l. hebben wij U bericht, dat binnenkort een landelijk congres van vrijgemaakten zou worden georganiseerd. Inmiddels hebben de plannen vasten vorm aangenomen. Als datum hebben we vastgesteld 6 Mei, aanvang 19.30 uur en 7 Mei, aanvang 9.30 uur. Als plaats van samenkomst werd gekozen Utrecht en niet Zwolle, zooals aanvankelijk gedacht werd. We houden ons congres in één van Utrechts meest bekende vergaderlokaliteiten, het gebouw Kunsten en Wetenschappen aan de Mariaplaats, 5 à 7 minuten lopen van het station. Om de bespreking zooveel mogelijk tot zijn recht te doen komen, leek het ons juist, slechts één spreker uit te noodigen, die in de avondvergadering zal refereren. Wij vonden Prof. Veenhof uit Kampen bereid tot ons te spreken over het onderwerp: „Wat is heden onze politieke roeping?“

Ter verklaring van dezen titel zij opgemerkt, dat de huidige problemen op het politieke „terrein“ zoo veelsoortig zijn, dat de oorspronkelijke titel mogelijk tot eenzijdigheid aanleiding zou kunnen geven, terwijl hij den nu gekozen alles te berde kan worden gebracht.

De kosten zullen vermoedelijk niet meer dan f 1.— per persoon bedragen, te voldoen bij den ingang van de zaal.

Voor deelnemers, die niet op andere wijze daarin kunnen voorzien, bestaat gelegenheid in Utrecht logies te verkrijgen, mits aangevraagd gelyktijdig met de opgave tot deelneming. Het is noodzakelijk tijdig van te voren te weten, hoeveel deelnemers we kunnen verwachten. U gelieve zich daarom zoo spoedig mogelijk voor deelname aan te melden bij onderstaand adres. U heeft daartoe gelegenheid tot uiterlijk 26 April a.s. Deelnemerskaarten worden verstrekt voor zoover er plaatsen zijn, in volgorde van binnenkomst. Haast U!

A.R. Studieclub „Marnix van St. Aldegonde“,
Secretaris: J. VAN KATWIJK,
J. van Avennestraat 45 b, Schiedam.

BODEM

Enkele barthian belijdenis dat nog voor de telijke c gerustst toen in c over juk lidenis grondsh eenige t Die k Het v bodem" slag".

Toen i welke „ canon“. De Heri schrijver recht ha zich gel trouwba naar ge goddelij Schrii toen, dal moest, c het gelo ons bew dan mer anders c de wor zij staat ring niet het gelo grond vergist i bij een grond, worde waaruit een huis ook deg bouwde v De ke „synode geschied in geene Er is „gronds En nu bij de p zaken zi de eigen van bew ring, hi formule pas mee Maar dat de t ten“ ni weten s belijdenis „kri hunne n

CLASSI ANNO In de Drachter haar zitt steld „W vervangi der verk — „wan den weg doeling — uit de b interpret haafde zi men wel stellen? dan dat geen doe beschou

Tot zo het daar delijki der sync Maar mentares klaring“ derbos t geheel o een „bul bezwaren volle rui niet, dat ook niet Maar Waar he ke van,